

такие что е получилъ дома си и слѣдъ такива неволи каквито сж го сполитали въ живота, ясно е онова душевно настрoение у Мицкевича въ послѣднитѣ години на живота му, иллюстрация на което сж III-та часть отъ Задушница, Книгитѣ на полскія народъ, Полското пилигримство и своеобразнитѣ постѣпки прѣзъ послѣднитѣ му свѣтовни дни. Въ третия часть на Задушница, като контрастъ на Конрада и неговитѣ вопли на отчаяние, е изваденъ на сцената единъ монахъ, който вселява въ душата на бѣснующия Конрадъ покорность къмъ волята на провидението и увѣренность за свѣтло бѣдѣще. Той му открива, че страданието е необходима стѣпень къмъ блаженство; всички рани ще бѣдѣтъ излѣчени и ще настанѣтъ ясни дни на невѣзмутимо щастие. А за да се постигне то, трѣбва вѣра и надѣжда въ Бога, комуто трѣбва само да се молимъ и да чакаме — въ сгоденъ часъ. Той ще ни яви какво да правимъ . . . И въ Книгитѣ на полскія народъ и полското пилигримство, написани въ вѣсторжена библейска проза, той проповѣдва на своитѣ съотечественици да вѣрватъ, че Богъ ще направи чудо за да спаси прѣдания нему народъ, който съ сегашнитѣ си мъки искупва своето бѣдѣще — и бѣдѣщето на цѣлото човѣчество. Религиозностьта на Мицкевича, по него врѣме — отъ 1834 насетнѣ — достига до върха на мистически ентузиазмъ. На всички явления отъ духовни и физически свѣтъ той гледа прѣзъ очилата на католицизма, който, както у него, тѣй и въ голѣма часть отъ полскитѣ емигранти, е замѣгилъ здравия разумъ и развилъ особенъ видъ патриотически мистицизмъ.

Когато избухнѣ кримската война, Мицкевичъ помислилъ, че е дошелъ вече прѣдопрѣдѣления отъ Бога часъ за въскръсване на Полша. И той, който не отдавна се подсмивалъ на своитѣ другари емигранти за тѣхнитѣ прищѣвки да подигнѣтъ просвѣтително бѣлгаритѣ,¹ самъ, съ подкрепа отъ Наполеона, се наема да въоръжи и подигне бѣлгаритѣ въ Турция противъ Русия, идва въ Цариградъ — заболява отъ чума и умира тамъ, на 26 ноември 1855 г. Негови другари прѣнасятъ тѣлото му въ Парижъ, дѣто го и погребватъ въ Монморанси, редомъ до гроба на жена му. Минѣлата година, за стогодишнината отъ рождението му, неговиятъ прахъ биде прѣне-

¹ Вж. Сборникъ на М. Н. П., кн. X, 44.